



Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/14 Summer 2016, p. 783-794

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9825>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 26.07.2016

✓ Accepted/Kabul: 22.09.2016

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Tazegül DEMİR ATALAY - Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU

This article was checked by iThenticate.

TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARININ BAŞARI HEDEF YÖNELİMLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

*Berna ÜRÜN KARAHAN**

ÖZET

Okuma, eğitim öğretim sürecinde bireyin önemle ihtiyaç duyduğu becerilerdendir. Eğitim-öğretim sürecinin amacı bireylerin başarılı olmasıdır. Ancak bireylerin başarı ile ilgili bakış açıları okuma ile ilgili tutum düzeylerini de etkiler. Bu nedenle okumaya yönelik tutum ve başarı hedef yönelimleri arasındaki ilişki incelenmeye değerdir. Bu çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları ve bu tutumların başarı hedef yönelimleri (öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma, performans yaklaşma, performans kaçınma) ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde 2014-2015 öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim gören 97 öğrenci oluşturmuştur. Veriler; Elliot ve McGregor (2001) tarafından geliştirilen, Şenler ve Sungur (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Başarı Hedef Yönelimi Anketi" ve Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Çalışmada öncelikle Pearson korelasyon katsayıları hesaplanarak değişkenlerin birbiriyle olan ilişkileri incelenmiştir. Daha sonra öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarını yordamak için cinsiyet, yaş, AGNO, öğrenme yaklaşma hedefleri, öğrenme kaçınma hedefleri, performans yaklaşma hedefleri ve performans kaçınma hedefleri değişkenleri ile çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre bu değişkenler okumaya yönelik tutumun 26%'lık kısmını açıklamaktadır ve öğrenme yaklaşma ve performans kaçınma hedefleri okumaya yönelik tutumu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, tutum, başarı hedef yönelimi, Türkçe öğretmen adayı.

*Yrd. Doç. Dr. Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: urunkarahan@gmail.com

EXAMINATION OF THE CORRELATION BETWEEN THE ATTITUDES OF TURKISH TEACHER CANDIDATES TOWARD READING AND THE ACHIEVEMENT GOAL ORIENTATIONS

ABSTRACT

Reading is one of skills an individual importantly needs during education process. The aim of education process is achievement of individuals. However, views of individuals regarding achievement affect their reading attitude levels, as well. Therefore, it is worthy to examine the correlation between reading attitude and achievement goal orientations. The purpose of this study is to examine the attitudes of Turkish teacher candidates toward reading and the correlation of these attitudes with the achievement goal orientations (learning approach, learning avoidance, performances approach, and performance avoidance). The population of the study was consisted of 97 fourth- year students of Department of Turkish Language, Faculty of Education at Kafkas University in the academic year of 2014-2015. The data were collected by using "Achievement Goal Questionnaire" developed by Elliot and McGregor (2001) and adapted into Turkish by Şenler and Sungur (2007) and the "Attitude Scale of Reading Habit" developed by Gömleksiz (2004). Firstly, the Pearson correlation coefficients were calculated and the interrelations of the variables were analyzed in the study. Then, the multiple linear regression analysis was performed with variables of gender, age, AGNO, learning approach goals, learning avoidance goals, performance approach goals, and performance avoidance goals in order to predict the attitudes of teacher candidates toward reading. According to the results obtained, these variables multiple linear regression analysis accounted for 26% of the attitudes toward reading and learning approach and performance avoidance goals predicted the attitude toward reading in a statistically significant way.

STRUCTURED ABSTRACT

Reading, one of the four basic skills of language, is a concept that an individual confronts for the life time. This skill needed by individual during especially education period is the most economic way to reach information. Reading is an important need for a person not only in education period but also in numerous fields of life such as self-actualization, achieving success, self-expression, establishing a successful communication, and socialization.

In addition to the skills students gained during educational period, students develop attitudes against reading due to personal differences. These attitudes are shaped in environments that individual interacts with such as family, surrounding, and school.

Another aspect of the study consisted of "Achievement Goal Orientations". When achievement goal orientation is said; it was basically divided into two in the literature as "learning goals" and "performance goals" (Ames and Archer, 1988) (cited by Aydın and Yerdelen, 2015, p.782). While students with learning goals focus on learning and

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/ 14 Summer 2016

mastering, students with performance goals focus on showing their skills to others and avoiding from impression of being low skilled (Kaplan and Maehr, 2007). Studies conducted in recent years have addressed achievement goal orientation as learning approach, learning avoidance; performance goal orientation as performance approach and performance avoidance in the way of 2x2 dimension by combining learning-performance and approach-avoiding. According to this approach, students participating in learning activities in order to show their performances are better than other students in class have performance approach orientation; on the other hand, students participating in order to avoid from negative judgment have performance avoidance orientation (Elliot, 1999; Pintrich, 2000).

The purpose of this study was to examine the attitudes of Turkish preservice teachers towards reading and at which level their achievement goal orientations (learning approach, learning avoidance, performance approach, performance avoidance) of these attitudes were, and the correlation between these variables.

For this purpose, answers were sought for these sub-problems:

1. **Sub-problem:** At which level attitudes and achievement goal orientations of Turkish preservice teachers towards reading are?
2. **Sub-problem:** To what extent are attitudes and achievement goal orientations of Turkish preservice teachers towards reading correlated?
3. **Sub-problem:** To what extent achievement goal orientations, age, gender and AGNO predict attitudes of Turkish preservice teachers towards reading?

Method

This study was conducted in survey model in order to determine attitudes of Turkish preservice teachers towards reading and the correlation between these attitudes and achievement goal orientation. "Survey models are research approaches aiming to describe a past or current situation as it is" (Karasar, 2010, p. 77).

The population of the study consisted of 97 fourth-year students studying at Turkish Education Department of Faculty of Education, Kafkas University, in academic year of 2014-2015.

The data were collected by using "Attitude Scale Towards Reading Habits" developed by Gömleksiz (2004) and including 5 subscales (love, habit, requirement, desire, effect, benefit) and "Achievement Goal Questionnaire" developed by Elliot and McGregor (2001), adapted into Turkish by Şenler and Sungur (2007) and including 5 subscales (learning-approach goals, learning-avoidance goals, performance-approach goals, performance-avoidance goals).

Results

Mean values were examined in order to determine at which level attitudes and achievement goal orientations of Turkish preservice teachers towards reading were. According to results, the lowest score to be obtained from the love subscale was 10 and the highest score was 33.

Turkish Studies

The lowest score to be obtained from the habit subscale was 4 and the highest score was 20. The lowest score to be obtained from the requirement subscale was 8 and the highest score was 17. The lowest score to be obtained from the desire subscale was 4 and the highest score was 17. The lowest score to be obtained from the effect subscale was 11 and the highest score was 20. The lowest score to be obtained from the benefit subscale was 20 and the highest score was 40. In the light of these data; when attitudes of preservice teachers towards reading were examined in terms of subscales of attitude scale, scores obtained from all subscales were more than 50% of total scores to be received. In this case, it can be asserted that attitudes of preservice teachers towards reading are at positive level.

Another result; on the other hand, was that mean values for subscales of achievement goal questionnaire were found to be at a good level when compared to median (3) of 5-point likert scale.

In the study, Pearson's correlation coefficients were calculated in order to examine correlations between subscales of attitude scale and subscales of achievement goal questionnaire. According to results, the most advanced correlations were observed between subscales of attitude scale. This correlation was remarkable between the subscales desire and effect ($r = .567^{**}$), between the subscales desire and benefit ($r = .564^{**}$), between the subscales habit and effect ($r = .556^{**}$), and between the subscales effect and benefit ($r = .547^{**}$). In addition, the weakest correlation, on the other hand, was observed between "benefit" subscale of attitude scale towards reading habit and performance-avoidance subscale of achievement goal questionnaire ($r = -.029$).

Multiple linear regression analysis was performed in order to determine whether or not variables predicted one another. As the data obtained as a result of the analysis were examined, regression model with 4.485 F value was significant. It was seen that learning-approach goals and performance-avoidance goals significantly predicted attitude towards reading. 26% proportion of R^2 value's attitude towards reading ($R^2 = .26$) was understood to be predicted by these variables.

Standardized regression coefficients indicate that learning approach goals ($\beta = .478$) were at the first place as predictor of attitude towards reading. In other words, attitudes of students, whose learning approach goals were positive, towards reading were also positive. Performance-avoidance goals ($\beta = .123$) were also predictor of attitudes towards reading.

Conclusion

According to results obtained from the study; attitudes of Turkish preservice teachers towards reading were determined at a positive level, studies supporting this finding of the study were also encountered in the literature (Bozpolat, 2010; Gömleksiz, 2004b, Arslan, Çelik and Çelik, 2009). In addition, mean values for subscales of achievement goal questionnaire were determined at a good level when compared to median (3) of 5-point likert scale

Another result obtained from the study was that the most advanced correlations were determined between subscales of attitude scale. There

Turkish Studies

was a weak correlation insubscales of achievement goal questionnaire. It was remarkable that attitude towards reading was correlated weakly with achievement goal orientations. Results indicating that this correlation was at a moderate level were found in the literature (Koç and Arslan, 2015; Ames & Archer, 1988).

Another result was also thatthe subscales learning-approach goals and performance avoidance goals of achievement goal questionnairesignificantly predicted attitude towards reading. In the study conducted by Pintrich (1999), it was found that external goal orientation was negatively correlated with academic performances. In the study conducted by Ergöz (2008) with seventh grade students of primary school, it wasrevealed that eternal goal orientation generally was not a variable predicting academic success (cited by Ocağ and Yamaç, 2013, p. 376).In addition, it was determined that the variables of performance-approach goals, learning-avoidance goals, age, gender, and AGNO were not significant predictors of attitude towards reading.

Keywords: Reading, attitude, achievement goal orientation, Turkish teacher candidate.

Giriş

Dilin dört temel becerisinden olan okuma, bireyin hayatı boyunca karşısına çıkar. Özellikle eğitim-öğretim sürecinde bireyin ihtiyaç duyduğu bu beceri; bilgiye ulaşmanın en ekonomik yoludur. Okuma; Sadece eğitim-öğretim sürecinde değil aynı zamanda bireyin hayatta kendini gerçekleştirebilmesi, başarı sağlayabilmesi, kendini ifade edebilmesi, başarılı bir iletişim kurabilmesi, sosyalleşmesi gibi birçok alanda önemli bir ihtiyaçtır. “Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir” (MEB, 2006, s. 6). Okuma Türkçe sözlükte şöyle ifade edilmiştir: “Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek” (TDK, 2011, s. 1793). “Yazılı işaretleri anlamlandırma amacı ile zihnimizin, göz ve ses organlarımızla birlikte yaptığı faaliyete okuma denir” (Kantemir, 1997, s. 22).

Tanımlarda dikkati çeken okumanın anlama, anlamlandırma süreci olmasıdır. Yani okuma ancak doğru anlama ve anlamlandırma ile başarıya ulaşabilir. Bu nedenle, okumanın doğru öğrenilmesi ve anlatılanların doğru algılanması bireyin eğitimiyle ilgili olduğu kadar bireysel özellikleriyle de ilgilidir. Şöyle ki; bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi kadar içinde yetiştiği toplum, kültürel yapı ve sosyal değerler bireylerin okuma ve okuduğunu anlama durumlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. İşte bu durum “tutum” kavramını gündeme getirmektedir. Bireylerin küçüklükten itibaren oluşturdukları ve yetiştikleri çevrede şekillenen değer yargıları tutumlara dönüşür. Türkçe sözlükte tutum; “tutulan yol, tavır-para veya herhangi bir şeyi dikkatli kullanma, idare, idareli tüketme, iktisat, tasarruf, ekonomi” (TDK, 2010, s. 2393) olarak ifade edilmektedir. “Tutum, belirli bir öğrenim durumuyla ilgili duygu ve davranışların bir kombinasyonu olarak tanımlanır” (Stanfield, 2006, s. 4).

Tutumların oluşmasında önce aile sonra çevre ve okul rol oynamaktadır. Okuma bir süreç olarak etrafındaki durumlardan etkilenir. Özellikle çocuğun yetiştiği toplumun yapısı ve kültürü çocuğun dil gelişimini doğal olarak da okuma becerisini etkiler. Çocuğun yetiştiği aile çocuğun beceri ve kazanımlarıyla ilgili öğrenme sürecine büyük etki eder. Çünkü eğitilmiş bir ailede yetişen çocuğun okumaya karşı bakış açısıyla eğitimsiz bir ailede yetişen çocuğun bakış açısı aynı değildir. Birey belli bir kültür düzeyinde yetişip eğitildiği için içinde bulunduğu çevre oldukça önemlidir

Turkish Studies

(Koç, 2012). Aile, beceri kazanımında bireyin ilgi ve sevgisinin oluşumunda öncelikli olarak yer alır. Bu nedenle ailenin kültürel birikimi, okuma ilgi ve alışkanlıkları çocukları etkiler (Demirel, 2002).

Birey, içinde yaşadığı toplumdan ayrı düşünülemez. Bu durum bireyin yaşantısını, bu süreçte edindiği kazanımları ve hayata bakışını belirler. Elbette birey, içinde yetiştiği toplumun kültürü ve inançlarıyla şekillenir. Bu bakış açısı bireyin bilgi birikimini ve algı düzeyini oluşturur. Beceri kazanma ve bu becerileri hayatı boyunca kullanma düzeyi geçmiş yaşantılarla ilgilidir. Doğal olarak edindikleri bu geçmiş yaşantılar bireyin okuma tutumunu da belirler. “Öğrencilerin benimsediği ve öğrenme sürecinde edindiği kültürel birikim ve yargılar yoluyla motivasyonun bireyin kültür birikiminden etkilendiği bilinmektedir” (Wang ve Guthrie, 2004, s. 167).

Okuma tutumuna etki eden değişkenlerin en önemlileri; yaş, cinsiyet, sınıf ve ekonomik durumdur. Kız ve erkek öğrencilerin dünyayı algılama düzeyleri farklı olduğu için okumaya karşı geliştirdikleri tutum düzeyleri de farklıdır. Bu durum okuma başarısını da etkiler. Okuma tutumu genel olarak ‘okumaya yönelik duygular, değerlendirmeler’ olarak ifade edilmektedir (Mathewson, 1994; McKenna, Kear ve Ellsworth, 1995). Okuma tutumuna yönelik araştırmaların sonucunda okumaya karşı olumlu tutum geliştiren bireylerin okuma motivasyonlarının da olumlu olduğu görülmüştür (Baker ve Wigfield, 1999).

Öğretim sürecinde öğrencilere kazandırılan beceriler dışında öğrencilerin bireysel farklarından kaynaklı okumaya karşı geliştirdikleri tutumları söz konusudur. Bu tutumlar; aile, çevre ve okul gibi bireyin etkileşim içinde bulunduğu ortamlarda şekillenir. Bireyin aile ve çevrede yaşadığı durumlardan kaynaklanan tutumları söz konusu olduğu kadar okulda edindiği kazanımlar sonucu da bir tutum oluşmaktadır. Bu nedenle okullarda okuma becerisinin kazandırılmasına ek olarak okumanın sevdilmesi ve okuma alışkanlığının geliştirilmesi gerekir.

Çalışmanın bir diğer boyutunu da “Başarı Hedef Yönelimleri” oluşturmaktadır. Başarı hedef yönelimi denince; literatürde temelde “öğrenme hedefleri” ve “performans hedefleri” olarak ikiye ayrılmıştır (Ames ve Archer, 1988) (aktaran, Aydın ve Yerdelen, 2015 s.782). “Başarı amaç teorisi, başlangıçta bir görevde başarılı şekilde hareket etmek için görevlendirilen yönelimler olarak tanımlanır. Amaca yönelme, insanları başarmaya (amaçlar, özel standartlar vb.) teşebbüs ettiren şeyin içeriğine odaklanmaktan çok, onların çeşitli amaçları başarmak için nasıl ve niçin çalıştıklarını tanımlar ve başarı davranışının amaçlarını elde etmeyi ifade eder” (Demir, 2013, s. 219). Öğrenme hedeflerine sahip öğrenciler öğrenme ve uzmanlaşma üzerine odaklanırken, performans hedeflerine sahip öğrenciler diğer kişilere yeteneklerini gösterme ve düşük yetenekli izleniminden kaçınmaya odaklanırlar (Kaplan ve Maehr, 2007). Son yıllarda yapılan çalışmalarda ise öğrenme-performans ve yaklaşma-kaçınma yaklaşımları birleştirilerek başarı hedef yönelimi öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma; performans hedef yönelimi de performans yaklaşma ve performans kaçınma yönelimi şeklinde 2x2 boyut olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşıma göre öğrenme etkinliklerine performanslarının sınıftaki diğer öğrencilerden daha iyi olduğunu göstermek amacıyla katılan öğrenciler performans yaklaşma yönelimine; olumsuz yargılarından kaçınmak amacıyla katılan öğrenciler de performans kaçınma yönelimine sahiptirler (Elliot, 1999; Pintrich, 2000).

Literatür dikkate alındığında okumaya yönelik tutum ve başarı hedef yönelimleri ile ilgili az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu açıdan çalışmanın önemli olduğu ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları ve bu tutumların başarı hedef yönelimleri (öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma, performans yaklaşma, performans kaçınma)’nin ne düzeyde olduğu ve bu değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/ 14 Summer 2016

Bu amaçla, şu alt problemlere cevap aranmaktadır:

- 1. Alt problem:** Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları ve başarı hedef yönelimleri (öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma, performans yaklaşma, performans kaçınma) ne düzeydedir?
- 2. Alt problem:** Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları ile başarı hedef yönelimleri (öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma, performans yaklaşma, performans kaçınma) ne derecede ilişkilidir;
- 3. Alt Problem:** Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarını başarı hedef yönelimleri (öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma, performans yaklaşma, performans kaçınma) ile yaş, cinsiyet ve AGNO ne derecede yordamaktadır?

Yöntem

Bu araştırma, Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları ve bu tutumların başarı hedef yönelimleri ile ilişkisini belirlemeye yönelik olarak tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. “Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2010, s. 77). “Tarama araştırmalarında amaç; çok sayıda katılımcının görüş ya da özelliklerinin belirlenmesidir” (Büyüköztürk, 2008, s. 248).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü’nde 2014-2015 öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim gören 97 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem alınmamış, evrenin tamamına ölçme materyalleri uygulanmıştır.

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız 47	48,5
	Erkek 50	51,5
	Toplam 97	100,0
Yaş	1(20,21,22,23) 72	74,2
	2(24,25,26,27) 25	25,8
	Toplam 97	100,0

Veri Toplama Araçları

Veriler, Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen, 5 alt boyutu olan (sevme, alışkanlık, gereklilik, istek, etki, yararlılık) “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” ve Elliot ve McGregor (2001) tarafından geliştirilen ve Şenler ve Sungur (2007) tarafından Türkçe’ye uyarlanan, 4 alt boyutu olan (öğrenme-yaklaşma hedefleri, öğrenme-kaçınma hedefleri, performans-yaklaşma hedefleri, performans-kaçınma hedefleri) “Başarı Hedef Yönelimi Anketi” ile toplanmıştır.

Başarı Hedef Yönelimi Anketi (AGQ): Öğrencilerin biyoloji dersine yönelik başarı hedef yönelimlerini ölçmek için Elliot ve McGregor (2001) tarafından geliştirilen ve 2x2 başarı hedef yönelimi teorisine dayanan Başarı Hedef Yönelimi anketi kullanılmıştır. AGQ anketi 4 alt boyuttan ve 15 maddeden oluşmaktadır. Anketin alt boyutları; öğrenme-yaklaşma hedefleri (3 madde), öğrenme-kaçınma hedefleri (3 madde), performans-yaklaşma hedefleri (3 madde) ve performans-kaçınma hedefleri (6 madde) şeklindedir. Anket, Şenler ve Sungur (2007) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış ve geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılmadan önce ölçek için geçerlik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Her bir alt boyut için cronbach alfa değeri hesaplanmıştır.

Turkish Studies

Bu değerler öğrenme yaklaşma hedefleri için ,65 , performans yaklaşma hedefleri için ,68 , Öğrenme kaçınma hedefleri için ,65 ve performans kaçınma hedefleri için ,65 olarak tespit edilmiştir.

Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği: Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen ve 21’i olumlu, 9’u olumsuz 30 tutum maddesinden oluşan ölçeğin, araştırmacı tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmasında tüm ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. Seçeneklerin; ‘*Tamamen Katılıyorum*’, ‘*Katılıyorum*’, ‘*Kısmen Katılıyorum*’, ‘*Katılmıyorum*’ ve ‘*Hiç Katılmıyorum*’ biçiminde sıralandığı 30 maddeden oluşan ve olumlu tutum maddelerinin “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1, olumsuz tutum maddelerinin ise ters yönde işleyecek şekilde 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlandığı bu tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan ise 30’dur.

Bulgular

Çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının ve başarı hedef yönelimlerinin ne düzeyde olduğunu tespit edebilmek amacıyla ortalama değerlerine bakılmıştır. Bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ortalamalar

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss
Sevme	97	17,37	3,73
Alışkanlık	97	13,80	2,89
Gereklilik	97	12,42	1,95
İstek	97	13,04	2,32
Etki	97	15,60	2,92
Yararlılık	97	33,34	4,38
Öğrenme Kaçınma	97	3,10	,92
Öğrenme Yaklaşma	97	4,25	,74
Performans Kaçınma	97	3,02	,57
Performans Yaklaşma	97	3,33	,99

Tablo 2’ye bakıldığında, öğretmen adaylarının tutum ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin ortalamaları görülmektedir. Sevme alt boyutunda alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan ise 33’tür. Alışkanlık alt boyutunda ise alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan ise 20’dir. Gereklilik alt boyutunda alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 17’dir. İstek alt boyutunda ise alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan ise 17’dir. Etki alt boyutunda ise alınabilecek en düşük puan 11, en yüksek puan ise 20’dir. Yararlılık alt boyutunda alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 40’tır. Bu veriler ışığında, öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarına, tutum ölçeğinin alt boyutları açısından bakıldığında, tüm alt boyutlarda alınan puanların, alınabilecek puan toplamlarının %50’sinden fazladır. Bu durumda öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu söylenebilir.

Diğer bir sonuç ise başarı hedef yönelimi anketinin alt boyutları için ortalama değerlerinin 5’li likert ölçeğinin orta noktası (3) ile kıyaslandığında iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada tutum ölçeğinin alt boyutları (sevme, alışkanlık, gereklilik, istek, etki, yararlılık) ve başarı hedef yönelimi anketinin alt boyutları (öğrenme-yaklaşma hedefleri, öğrenme-kaçınma hedefleri, performans-yaklaşma hedefleri, performans-kaçınma hedefleri) arasındaki ilişkilerini incelemek amacıyla Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Bulgular tablo 3’de verilmiştir.

Turkish Studies

Tablo 3. Korelasyonlar

Değişkenler	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Sevme	,462**	,408**	,382**	,448**	,417**	,112	,150	-,061	,214*
2. Alışkanlık		,503**	,460**	,556**	,538**	,293**	-,088	-,120	,154
3. Gereklilik			,518**	,398**	,326**	,107	-,106	-,154	,040
4. İstek				,567**	,564**	,368**	,102	-,094	,157
5. Etki					,547**	,380**	,011	-,137	,197
6. Yararlılık						,449**	,077	-,029	,181
7. Öğrenme Y.							,256*	,111	,300**
8. Perform. Y.								,471**	,147
9. Perform. K.									,072
10. Öğrenme K									

**p<.01, *p<.05

Korelasyon katsayıları incelendiğinde, en yüksek ilişkilerin tutum ölçeğinin alt boyutları arasında olduğu görülmektedir. Bu ilişki alt boyutlardan istek ile etki arasında ($r = ,567^{**}$), istek ile yararlılık arasında ($r = ,564^{**}$), alışkanlık ile etki arasında ($r = ,556^{**}$), etki ile yararlılık arasında ($r = ,547^{**}$) olduğu dikkat çekmektedir. Buna ek olarak en zayıf ilişkinin ise okuma tutum ölçeğinin alt boyutu olan “yararlılık” ile başarı hedef yönelimi anketinin alt boyutu olan performans kaçınma arasında olduğu görülmektedir ($r = -,029$).

Öğrenme kaçınma hedefleri ile sevme alt boyutu arasındaki negatif anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = -,214^{*}$). Bu dikkat çekici bir sonuçtur. Bunun yanında, alışkanlık ve öğrenme yaklaşma hedefleri arasında ($r = ,293^{**}$), istek ve öğrenme yaklaşma hedefleri arasında ($r = ,368^{**}$), etki ve öğrenme yaklaşma hedefleri arasında ($r = ,380^{**}$), yararlılık ve öğrenme yaklaşma hedefleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = ,449^{**}$).

Değişkenlerin birbirlerini yordayıp yordamadığını tespit etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bulgular tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Çoklu doğrusal regresyon analizine göre okumaya yönelik tutumu yordayan değişkenler

Değişkenler	β	F	R	R^2
Öğrenme Yaklaşma	,478*			
Performans Yaklaşma	-,059			
Performans Kaçınma	,123*			
Öğrenme Kaçınma	-,040	4,485	,511	,261
Yaş	-,072			
Cinsiyet	,021			
AGNO	-,052			

*p<.05

Tablo 4’te çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde 4,485 olan F değeri regresyon modelinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Tabloda öğrenme yaklaşma hedefleri ve performans kaçınma hedeflerinin okumaya yönelik tutumu anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. R^2 değerine bakıldığında okumaya yönelik tutumun 26%’lık kısmının ($R^2 = ,26$) bu değişkenler tarafından yordandığı anlaşılmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/14 Summer 2016

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına bakıldığında okumaya yönelik tutumun yordayıcısı olarak birinci sırada öğrenme yaklaşma hedefleri gelmektedir ($\beta=.478$). Yani öğrenme yaklaşma hedefleri olumlu olan öğrencilerin okumaya yönelik tutumları da olumludur. Ayrıca performans kaçınma hedefleri ($\beta=.123$) de okumaya yönelik tutumun yordayıcısıdır. Bunlara ek olarak performans yaklaşma hedefleri, öğrenme kaçınma hedefleri, yaş, cinsiyet ve AGNO değişkenlerinin okumaya yönelik tutumun anlamlı yordayıcıları olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; okumayı seven ve okuduğunu doğru anlayan öğrencilerin, sınıftaki diğer öğrencilerden daha kötü performans sergilemekten kaçınan öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının daha iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir

Sonuç ve Tartışma

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu tespit edilmiştir, literatürde de araştırmanın bu bulgusunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır (Bozpolat, 2010; Gömleksiz, 2004b, Arslan, Çelik ve Çelik, 2009; Baş ve Şahin, 2012). Ayrıca, öğretmen adaylarının başarı hedef yönelimi anketinin alt boyutları için ortalama değerlerinin 5’li likert ölçeğin orta noktası (3) ile kıyaslandığında iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç ise, en yüksek ilişkilerin tutum ölçeğinin alt boyutları arasında olduğu tespit edilmiştir. Başarı hedef yönelimi anketinin alt boyutlarında ise zayıf düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Okumaya yönelik tutumun başarı hedef yönelimleri ile zayıf düzeyde ilişkili olduğu dikkat çekmektedir. Literatürde bu ilişkinin orta düzeyde olduğu sonuçlara rastlanmıştır (Koç ve Arslan, 2015; Ames&Archer, 1988). Buna ek olarak başarı hedef yönelimi anketinin öğrenme yaklaşma hedefleri alt boyutu ile tutum ölçeğinin alışkanlık, istek, etki ve yararlılık alt boyutlarında anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Ayrıca, başarı hedef yönelimi anketinin alt boyutu olan öğrenme kaçınma hedefleri ile tutum ölçeğinin alt boyutu olan sevmeye arasında negatif anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin okuma yaparken başarılı olmak ve bu beceriyi alışkanlık haline getirmekle ilgili olumlu düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir.

Bir başka sonuç ise başarı hedef yönelimi anketinin, öğrenme yaklaşma hedefleri ve performans kaçınma hedefleri alt boyutlarının okumaya yönelik tutumu anlamlı olarak yordamasıdır. Pintrich (1999) yaptığı çalışmada, dışsal hedef yönelimi akademik performanslar negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Ergöz (2008) ilköğretim yedinci sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada, dışsal hedef yönelimi genel olarak akademik başarıyı yordayan bir değişken olmadığı ortaya konmuştur (aktaran Ocak ve Yamaç, 2013, s. 376). Bunlara ek olarak performans yaklaşma hedefleri, öğrenme kaçınma hedefleri, yaş, cinsiyet ve AGNO değişkenlerinin okumaya yönelik tutumun anlamlı yordayıcıları olmadığı tespit edilmiştir.

Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında; Türkçe öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları ve başarı hedef yönelimlerinin iyi düzeyde olması beklenen bir sonuçtur. Okumaya yönelik tutumun başarı hedef yönelimleri ile zayıf düzeyde bir ilişkisinin olması, öğrencilerin okuma ile ilgili çalışmalarda veya derslerde diğer öğrencilere göre daha başarılı ya da başarısız olma kaygılarının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Diğer bir sonuç ise, başarı hedef yönelimlerinden öğrenme yaklaşma hedefleri ve performans kaçınma hedefleri alt boyutlarının okumaya yönelik tutumu anlamlı olarak yordamasıdır; öğrenme yaklaşma hedefleri, öğrencilerin okuma yaparken başarılı olmak ve performans kaçınma hedefleri öğrencilerin, okuma ile ilgili çalışmalar sırasında başarısız olmaktan kaçınma, sınıftaki diğer öğrencilerden daha kötü performans gösterme endişesi ile öğrenme sürecinde daha fazla eforsarfetme ve okuma ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olma çabası içindedirler. Yani okuma ile ilgili Türkçe öğretmen adaylarının olumlu tutum geliştirdikleri ve başarı

hedef yönelimleri açısından bakıldığında diğer öğrencilerden farklı olabilmek, derslerde başarı sağlayabilmek adına çalışmaları tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ames, C., and Archer, J. (1988). Achievement goals in the classroom: Students' learning strategies and motivation processes. *Journal of Educational Psychology*, 80, 260-267.
- Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 26, s. 113-124.
- Aydın, S. ve Yerdelen, S. (2015). Lise öğrencilerinin biyoloji dersinde kullandıkları üst biliş stratejilerinin başarı hedef yönelimleri ve öz-yeterlik algıları ile ilişkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3) : 781-792.
- Baker, T. ve Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 34, 2-29.
- Baş, G., & Şahin, C. (2012). İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ve yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişki. *Turkish Studies*, 7(3), 555-572.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği) *Zeitschrift für die Welt der Türken*, Journal of World of Turks. Vol. 2, No. 1.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demir, T. (2013). Başarı yönelimi ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. International symposium on changes and new trends in education. November 22-24, p. 219-227. Konya, TURKEY.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Elliot, A. J. (1999). Approach and avoidance motivation and achievement goals. *Educational Psychologist*, 34 (3), 169-189.
- Elliot, A. J., ve McGregor, H. A. (2001). A 2x2 achievement goal framework. *Journal of Personality and Social Psychology*. 80(3), 201-519.
- Ergöz, G. (2008). *Investigation of self-regulated learning and motivational beliefs mathematics achievement* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Middle East Technical University, Department of Secondary Science and Mathematics Education, Ankara.
- Gömleksiz, M. N. (2004a) Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 14, Sayı: 2, Sayfa: 185-195, ELAZIĞ-2004
- Gömleksiz, M. N. (2004b). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.1, (1), s. 1-21.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Engin Yayınları.

- Kaplan, A. & Maehr, M. L. (2007). The Contributions and Prospects of Goal Orientation Theory, *Educational Psychology Review*, 19(2), 141–184.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Koç, C. ve Arslan, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin başarı yönelimlerinin ve okuma stratejileri bilişüstü farkındalıklarının incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 2015, 485-508.
- Koç, R. (2012). Okuma Yazma Öğretimi Yöntemleri ve “Ses Temelli Cümle Yöntemi” Uygulaması. *Turkish Studies* 7/4, 2259-2268.
- Mathewson, G. C. (1994). Model of attitude in fulence upon reading and learning to read. in r. b. ruddell, m. r. ruddell ve h. singer (Eds.), *Theoretical Models and Processes of Reading* (4th ed.,pp. 1131-1161). Newark, DE: International Reading Association.
- McKenna, M.C., Kear, D. J., ve Ellsworth, R. A. (1995). Children’s attitudes toward reading: a national survey. *Reading Research Quarterly*, 30, 934-955.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- Ocak, G. ve Yamaç, A. (2013). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öz-Düzenleyici Öğrenme Stratejileri, Motivasyonel İnançları, Matematiğe Yönelik Tutum ve Başarıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13(1) • Kış/Winter • 369-387. Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları İletişim Hizmetleri. www.edam.com.tr/kuyeb
- Pintrich, P. R. (1999). The Role of motivation in promoting and sustaining self-regulated learning, *International Journal of Educational Research*, 31, 459-470.
- Pintrich, P. (2000). Multiple goals, multiple pathways: The role of goal orientation in learning and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 92 (3), 544-555.
- Türkçe Sözlük*. (2010). Ankara: TDK yayınları.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: TDK yayınları.
- Stanfield, G. M. (2006). *Incentives: The Effects on reading attitude and reading behaviors of third-grade students*. Georgia College and State University.
- Şenler, B. ve Sungur, S. (2007). Translation and adaption of achievement goals questionnaire to Turkish. Paper presented at 1st National Elementary Education Congree, Ankara, Turkey.
- Wang, J. H., & Guthrie, T. J. (2004). Modeling the effect of intrinsic motivation, extrinsic motivation, amount of reading, and past reading achievement on text comprehension between U.S. and chinese students. *Reading Research Quarterly*, 39(2), 162-186.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Ürün Karahan, B. (2016). “Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya Yönelik Tutumlarının Başarı Hedef Yönelimleri İle İlişkisinin İncelenmesi / Examination of the Correlation Between the Attitudes of Turkish Teacher Candidates Toward Reading and the Achievement Goal Orientations”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu Armağanı) Volume 11/14 Summer 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9825>, p. 783-794.